

בנתיבות ההלכה

התורה והמצוות
עמוד 100
דפוס תשנ"ה

הרב שריה דבליצקי

בני ברק

תשנ"ה

לקט הערות בנוסחאות תפלה

האלקיננו של שבת מגלופה של שבת, ושכח המדפיס לשנות בגלופה את החתימה לחתימה משותפת וממילא נשארה החתימה של שבת בלבד. והכתר שם טוב כשראה את זה חשב לתומו שכ"ה מנהג אר"י, וקבע כן בספרו, ואף שבצמנו היה יליד ירושלים גין ונכד לרבנו הרש"ש ז"ל מ"מ כנראה שיצא בצעירותו לחו"ל ובשעה שכתב ספרו באנגליה ששם היה רב ראשי לא נזכר איך המנהג האמיתי. וע"כ מי שיש לו סידור בית מנוחה מצוה לתקן תיכף ומיד את החתימה שם ולהוסיף התיבות „וישראל ור"ח".

ב. כשחל ר"ח או יו"ט בשבת או שחזה"מ עדיף טפי לומר במוסף ואת מוסף יום השבת ואת מוסף ר"ח או חג המצות וכו' כאשר נדפס כן במחזורי אשכנז כזקס ועוד ולא לומר ואת מוספי יום השבת וכו'. וכ"ה בסידור יעב"ץ, עיין אוצר דינים ומנהגים אייזנשטיין ערך מוסף צד 208 וכתר שם טוב גאגין ח"ו ע' 392. ובפרט בר"ה שחל בשבת בודאי יש לומר ואת מוסף יום השבת ואת מוספי יום הזכרון, כאשר העיר בזה בספר זכרון יהודה הגהגות מהר"ם א"ש זצ"ל עמוד מ"ב עיי"ש טעמו.

ג. במוסף דיו"ט הגוסת מפני היד שנשתלחה ולא השלוחה, זוהי הנוסחא הקדמונית בסידורים הישנים וכ"ה בסידור רב עמרם וברמב"ם ואבודרהם ועיין סידור עבודת ישראל בר ע' 239. ולענ"ד דקאי זה על מה דאיתא בתענית כ"ט ע"א, ויצתה כעין פיסת יד וקבלתן. ועיין בסידור רבי שבתי במקומו מ"ש בזה בתיבה זו.

א. במוסף שבת ר"ח בכל הסידורים האשכנזים אין באו"א רצה וכו' וחדש עלינו וכו' כל הנוסח של שבת, קדשנו במצותיך ותן חלקנו וכו' עד ויגוחו בו ישראל מקדשי שמך. וכתב בערוך השלחן סי' תכ"ה סעי' ב, שמעולם תמה על זה והרי כל יו"ט ור"ה ויוהכ"פ שחלו בשבת אומרים נוסח תורף של שבת וכו', ולענ"ד בנוסח אשכנז חסר זה מהדפוס והוא נוהג לאומרה ואין שום טעם שלא לומר זה, ע"כ. ובאמת בנוסח חב"ד ישנו כל הנוסח הזה וכ"ה בסידור קוידניוב עפ"י מה שכתב במשמרת שלום (קוידניוב) סי' ל' סעי' ה', בשבת ר"ח אחר ולסליחת עון יאמר קדשנו במצותיך וכו' עד שבת קדשך, ושכן נהגו אבוה"ק ובין המתפללים נוסח אשכנז או נוסח ספרד צ"ל כן בשבת ור"ח, ע"כ.

ודע דבסדורי הספרדים (עדות המזרח) הנוסח הוא מקדם או"א חדש עלינו וכו' כל הנוסח של ר"ח בחול עד החתימה ואח"כ נוסח או"א רצה במנוחתנו וכו' של שבת פשוט, עד החתימה, ואח"כ החתימה מקדש השבת וישראל ור"ח.

ובספר מנהגי אר"י להר"י געליס נ"י ע' ק"י סעיף נה כתב, וז"ל, במוסף ר"ח ושבת נוהגים באר"י לחתום מקדש השבת היפך כל העולם שחותמים מקדש השבת וישראל וראשי חדשים, ע"כ. ומקורו הוא מספר כתר שם טוב להרב שם טוב גאגין ז"ל וכוונתו שכ"ה אצל הספרדים עדות המזרח. אך דבר זה הוא טעות גמור ופלא על הרב גאגין ז"ל שנכשל בטעות כזו ומקור הטעות הוא מסדור בית מנוחה לספרדים ששם הודפס כן בטעות, מכיון שהדפיסו את

מוריה, שנה רביעית, גל' ג—ד (לט—מ), סיון—תמוז תשל"ב